

**UNIVERSITATEA
BABEȘ-BOLYAI**

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI

ȘCOALA DOCTORALĂ PARADIGMA EUROPEANĂ

Facultatea de Studii Europene

**PARADIGME FILOSOFICE ALE EDUCAȚIEI.
ABORDĂRI CONTEMPORANE ALE ÎNVĂȚĂRII**

Rezumatul tezei de doctorat

Conducător de doctorat:

Prof. Univ. Dr. Andrei MARGA

Doctorand:

Dakmara-Ana GEORGESCU

Cluj-Napoca, 2017

Cuprins

Capitolul 1. CLARIFICĂRI CONCEPTUALE

- 1.1 CLARIFICĂRI CONCEPTUALE: Filosofia astăzi
- 1.2 CLARIFICĂRI CONCEPTUALE: Educație și învățare
- 1.3 CLARIFICĂRI CONCEPTUALE: Filosofie, educație și învățare
 - 1.3.1 *Filosofi care și-au exprimat opiniile despre educație și învățare*
 - 1.3.2 *Filosofia educației*
 - 1.3.3 *Domenii ale filosofiei cu impact asupra educației, ca praxiologia și filosofia analitică*

Capitolul 2. PARADIGME FILOSOFICE ALE EDUCAȚIEI

- 2.1 Considerații preliminare: conceptul de „paradigmă filosofică a educației”
- 2.2 Filosofi exemplari care au influențat educația
 - 2.2.1 *Aristotel ca paradigmă filosofică a educației*
 - 2.2.2 *Kant ca paradigmă filosofică a educației*
 - 2.2.3 *Dewey ca paradigmă filosofică a educației*
- 2.3 Curente filosofico-ideatice contemporane influente în educație și învățare
- 2.4 Abordări în educație fundamentate explicit de anumite concepții filosofice
- 2.5 Filosofia ca abordare reflexivă a educației

Capitolul 3. VIZIUNI CURRICULARE

- 3.1 Curriculum și cadre curriculare („curriculum frameworks”): structurarea viziunii
- 3.2 Rezultate ale unor grupuri tematice (focus groups) cu privire la relația dintre filosofie, educație și învățare

Capitolul 4. ROMÂNIA: Reforma curriculară 1997-2000 și proiecții pentru viitor

5. Concluzii

Anexa 1: Cadre curriculare și alte documente de politici curriculare consultate

BIBLIOGRAFIE

CUVINTE CHEIE

Filosofie – Filosofie contemporană - Educație – Învățare – Cel ce învață – Paradigmă educațională – Paradigmă filosofică a educației – Presupoziții filosofice – Interogare - Curriculum – Cadre curriculare – Calitatea educației – Teoria educației - Viziune – Politică educațională – Practică educațională – Abordare reflexivă – Practică reflexivă – Potențial de învățare – Competențe – Învățarea de-a lungul vieții – A învăța să înveți – Experiințe de învățare

Rezumatul tezei de doctorat

Ne-am propus în teza de față să investigăm relațiile dintre filosofie, educație și învățare prin prisma conceptului de „paradigmă” și, mai precis, de „paradigmă filosofică” a educației.

În ceea ce privește filosofia, avem în vedere trei aspecte majore, și anume:

- i) Înțelegerea ei ca „dragoste de înțelepciune” și/sau ca tendința de a dobândi înțelepciunea (teoretică și practică) prin interogații de tip filosofic;
- ii) Felul în care aceasta investighează fundamentele cunoașterii noastre în diferite domenii în mod critic; și
- iii) Existența ei ca discurs, i.e. ca ansamblu de aserțiuni despre diferite teme și probleme de natură filosofică, care nu au însă doar funcția de a explica natura, cunoașterea, omul sau societatea, ci, în anumite condiții, pot să și orienteze acțiunea umană în diferite moduri, direct sau mijlocit.

În ceea ce privește educația și învățarea, teza are în vedere atât apropierile dintre ele, cât și ceea ce le distinge, de pildă faptul că „învățarea” se referă la procesele interne prin care indivizii adoptă valori, își sporesc cunoașterea și își dezvoltă abilități și atitudini, în timp ce „educația” are în vedere mai curând organizările exterioare indivizilor care pot să facă învățarea posibilă și eficientă.

Conceptele de educație și învățare se referă cu precădere la învățarea școlară (în cadrul educației formale), dar, în măsura în care acest lucru este necesar, sunt avute în vedere și alte forme și trepte, precum învățarea profesional-tehnică, învățarea în învățământul superior și învățarea de-a lungul vieții („lifelong learning”). O atenție specială a fost acordată curriculumului, ca sistem intenționat, organizat și sistematic al experiențelor de învățare.

Cât despre conceptul de „paradigmă”, teza discută modul în care acest concept a făcut carieră începând cu utilizarea lui de către Kuhn în explicarea „paradigmelor științifice” și a felului în care are loc „schimbarea de paradigmă” în „științele mature”.

Prin „paradigmă” (și, în speță „paradigmă filosofică”) înțelegem:

- (a) asumptii/presupoziții despre chestiuni precum natura umană și potențialul uman de învățare; convepe ale cunoașterii și învățării; reflecții filosofice asupra unor aspecte psihosociale, precum personalitatea, dezvoltarea umană și stadialitățile acesteia; relațiile sociale; comunicarea; relațiile de putere; tensiunile dintre libertate, autonomie, egalitate, dreptate, responsabilitate și calitate în educație;
- (b) atitudinea „filosofică” reflexivă, prin care se înțelege chestionarea permanentă a fundamentelor opțiunilor noastre în educație și a legitimității acestora; și
- (c) cazuri de concepte, teorii și/sau practici de natură filosofică sau inspirate de filosofie care au devenit „exemplare” pentru educație și învățare.

Teza pleacă de la următoarele ipoteze și întrebări:

- (1) Educația și învățarea sunt considerate esențiale atât pentru devenirea persoanelor, cât și pentru bunăstarea societăților. Deciziile privind modurile în care se realizează ele sunt întemeiate din varii surse, între care tradiția, modelele „internaționale” care par de succes, precum și cercetările în pedagogie/științele educației și în alte științe socio-umane. Ținând seama de importanța educației și a învățării în lumea de astăzi și de mâine, este important să investigăm și întemeierile de natură filosofică ale unor astfel de decizii care dau formă viziunilor, politicilor și practicilor educaționale.
- (2) Anumite „paradigme filosofice” au o mare influență asupra educației, deși acest lucru nu este întotdeauna vizibil sau explicit. O întrebare de bază a tezei este dacă viziunile și

politicile educative care abordează explicit astfel de influențe au șanse mai bune de a fi implementate cu succes decât în cazul celor în care orientările și principiile legate de educație și învățare sunt asumate doar implicit, de regulă într-o manieră eclectică și difuză.

- (3) Este larg acceptat faptul că decidenții, cercetătorii și practicienii educației nu au de regulă răgazul de a se interoga asupra fundamentelor propriilor proceduri și rutine de gândire și acțiune. Investigarea modului în care astfel de momente de „reflecție” își fac loc în educație, precum și valoarea adăugată a acestora pentru gândirea și punerea în practică a unor necesare inovații, schimbări și/sau reforme educative nu sunt, de aceea, lipsite de interes.
- (4) Între filosofie, educație și învățare nu este doar o relație unidirecțională, dintre filosofie spre educație și învățare. Dimpotrivă, numeroasele schimbări din lumea de astăzi, între care globalizarea (cu oportunitățile, limitele, recurile și pericolele ei) și impactul noilor tehnologii, generează noi condiții pentru reflecții de natură filosofică cu privire la educație și învățare în contextul „societății cunoașterii” și a ceea ce va urma în viitor.

În cadrul proiectelor de dezvoltare curriculară derulate de către noi în ultimii douăzeci de ani, care au cuprins și componente de formare a specialiștilor de curriculum, ne-am documentat în mod extins asupra politicilor și practicilor curriculare în țări avansate, cu rezultate constant promițătoare inclusiv în studii comparative internaționale, ca PISA. Analizând documentele de politică curriculară ale acestor țări, a devenit evident că succesul lor este legat și de modul în care ele își definesc viziunea pentru educație, care este de altfel strâns legată de regulă de viziunea privind viitorul țărilor respective în contextul schimbărilor actuale din lume.

Or, cum viziunea ține în mare măsură de asumpțiile de tip filosofic privind natura umană, potențialul de dezvoltare al ființelor umane, cât și tipurile de societate și de relații interumane care permit dezvoltarea la maximum a acestui potențial, în timp ne-a fost trezit interesul pentru a arunca o privire mai adâncă asupra legăturilor dintre filosofie, educație și învățare. Desigur,

explorarea „paradigmelor filosofice” ale învățării este una dintre căile posibile de investigare a conexiunilor uneori foarte complicate între aceste domenii.

Cum arătam și mai sus, deciziile din zona educației și învățării sunt influențate de mulți factori. Fără a nega importanța cercetărilor de tip empiric-statistic, al experimentelor și al altor metode „științifice” (atât cantative, cât și calitate) în educație, teza de față își propune să atragă atenția asupra nevoii de a complementa perspectiva „științifică” cu una filosofică, care presupune atât dimensiunea vizionară, cât și capacitatea de a ne raporta critic și reflexiv la ceea ce ne este dat ca bază pentru deciziile noastre de politică și practică educativă. În loc de a considera astfel de reflecții și dezbateri o pierdere de vreme, teza își propune să pună în lumină beneficiile unor astfel de abordări.

De ce anume o învățare bazată pe experiență („experiential learning”) sau bazată pe rezolvarea de probleme („problem-based learning”) este de preferat (și în ce condiții) unei învățări „tradiționale”, bazate pe transmiterea de informații, pe memorizarea acestora și reproducerea lor cu acuratețe? De ce ar trebui promovată o învățare de tip interactiv sau una care îi permite celui ce învață să participe la construcția propriei învățări, astfel încât aceasta să aibă sens în raport cu cunoașterea și cu tipurile de experiențe anterioare (poziția constructivistă)? De ce sunt de preferat strategiile de învățare participative și incluzive în locul unei învățări atomizate în care sunt privilegiate doar anumite categorii de învățare?

Răspunsurile la astfel de întrebări țin uneori de anumite intuiții ale practicienilor sau de mișcări social-pedagogice care promovează echitatea socială, ca în cazul pedagogiei dezmoștenișilor/categoriilor dezavantajate a lui Freire. În alte situații însă opțiunile pentru unul sau altul dintre modelele învățării și ale curriculumului sunt legate de o anumită viziune filosofică mai profundă.

În ultimii 50 de ani, educația și curriculumul au constituit terenul de înfruntare între viziuni obiectiviste și behavioriste, pe de o parte, și viziuni constructiviste, pe de altă parte. În plus s-au purtat și se poartă bătălii ideologice între adepții „relativismului” (de diferite facturi) și cei ai „universalismului” (de diferite facturi).

Cum ne aflăm calea printre toate aceste dezbateri? Teza de față își propune să pună în lumină unele dintre opțiunile și viziunile de natură filosofică care au stat la baza schimbărilor din educație și curriculum în ultimele decenii, atât pe plan internațional, cât și în România. Pe această bază, este de sperat că pot să fie trasate anumite direcții promițătoare în educație și învățare, care să permită echilibrul între tradiție și inovație, între schimbare și stabilitate, și între „național/local” și „universal”.

În ceea ce privește metodologia de cercetare, trebuie spus că este vorba de o sinteză cuprinzătoare a relațiilor dintre filosofie, educație și cercetare, realizată pe baza unei cercetări bibliografice extinse. De asemenea, am realizat o analiză comparativă a unor documente de politică curriculară („curriculum frameworks”) din țări avansate, cu rezultate peste media OECD în PISA în ultimii zece, precum și o analiză și explicitare a opțiunilor care au stat la baza reformei curriculare din România în perioada 1997-2000. Am utilizat, de asemenea, datele unei cercetări calitative prin focus grupuri („grupuri tematice”) organizate cu specialiști și decidenți de curriculum în diferite țări în perioada 2010-2015 referitor la vederile acestora despre relațiile dintre filosofie, educație și învățare analizate prin prisma surselor lor ideatice pentru deciziile de natură curriculară.

Teza este structurată după cum urmează:

Capitolul 1: Clarificări conceptuale.

Primul subcapitol, „*Filosofia astăzi*”, se ocupă de identificarea modurilor în care filosofia ni se înfățișează astăzi, de la filosofia asociată cu viața cotidiană, la marile dezvoltări și sisteme academice. De asemenea, se are în vedere analiza unor așa-numite „cotituri” semnificative în filosofie, dintre care unele au un impact evident asupra educației și învățării.

Al doilea subcapitol, „*Educație și învățare*” discută apropierea și diferențele dintre cele două concepte, precum și anumite tendințe contemporane cu privire la ceea ce este dezirabil pentru realizarea unei educații și învățări de calitate. Sunt discutate diferite perspective asupra

priorităților în educație și învățare ca precondiții pentru ca cei ce învață să poată face cu succes provocărilor din lumea de azi și de mâine. De pildă, între aceste priorități este promovată „formarea de competențe”, între care „competențele cheie” joacă un rol important în schimbările curriculare (nu lipsite de controverse) din ultimele decenii.

Ultimul subcapitol, „*Filosofie, educație și învățare*” se ocupă de diferite ipostaze ale acestei relații complexe, ca, de exemplu, contribuțiile unor filosofi care nu sunt însă neapărat filosofi ai educației, ca Whitehead sau Wittgenstein. Un spațiu special este alocat apoi filosofiei educației, ca domeniu sistematic de interogație filosofică asupra fundamentelor educației și învățării, chiar dacă nu constituie neapărat un domeniu prioritar al filosofiei academice contemporane. În final, sunt explorate câteva domenii speciale ale filosofiei, ca praxiologia și filosofia analitică, care au produs translatări nu lipsite de interes spre teoria educației, pedagogie și „științele educației” în sens larg.

Capitolul 2. Paradigme filosofice ale educației

Un prim subcapitol introductiv explică conceptele de „paradigmă” și „paradigmă filosofică” (a educației), ca referindu-se la:

- (1) Poziții sau curente filosofice care au influențat viziuni, politici și practici în educație (prin presupuziții de natură filosofică, dezbateri de idei, dar și prin conexiuni exemplare între teoria și practica educațională, pe care acestea le-au inspirat);
- (2) Atitudinea filosofică de interogare a fundamentelor deciziilor și practicilor noastre;
- (3) Chestiunea „schimbărilor de paradigmă” în educație și cum se produc ele.

Al doilea subcapitol analizează în detaliu contribuțiile unor filosofi exemplari care au influențat educația, precum Aristotel, Kant și Dewey. Este scoasă în evidență, de asemenea, relevanța gândirii și operei lor pentru educația și învățarea contemporane, cum ar fi concepția lui Aristotel

despre educația științifică; concepția lui Kant despre educația intelectuală și morală; și concepția lui Dewey despre participarea elevilor în mod activ, în cadrul unei „școli democratice” și pe baza legării teoriei de practică („learning by doing”).

Al treilea subcapitol discută câteva curente ideatice-filosofice contemporane cu impact asupra educației și învățării, precum constructivismul; pragmatismul și neopragmatismul; postmodernismul și relativismul; și filosofii sociale și politice. Sunt analizate impactul asupra vocabularului pedagogic al unor astfel de curente (și aspectele conceptuale adiacente), precum și controversele care înconjoară diverse opțiuni din perspectiva a ceea ce se cheamă „războiul paradigmelor”.

Al patrulea subcapitol pune în lumină unele cazuri de rețele școlare care sunt bazate explicit pe o anumită filosofie, cum ar fi sistemul Waldorf sau școlile din rețeaua Bacalaureatului Internațional.

Al cincelea subcapitol are în vedere posibila contribuție a filosofiei ca atitudine reflexiv-critică la discutarea problemelor educației și învățării, precum și la realizarea „unei practici reflexive”. Deoarece este larg acceptat că practicienii nu au timp de chestionarea fundamentelor muncii lor, acest subcapitol își propune să avanseze câteva soluții posibile pe care filosofia le poate oferi.

Capitolul 3: Viziuni curriculare.

Un prim subcapitol se ocupă de explicitarea conceptelor de „curriculum” și „cadru curricular” (curriculum framework) din perspectiva faptului că un cadru curricular sintetizează viziunea despre educație și învățare a unei țări. În structurarea acestei viziuni un rol important îl au considerațiile de ordin filosofic. Așa cum rezultă din analiza comparativă a unor cadre curriculare din țări avansate (între primele 20 în PISA în ultimii zece ani, situate peste media OECD), astfel de țări tind să își construiască o viziune cuprinzătoare, în care nu de puține ori opțiunile în materie de politici curriculare sunt explicitate cu referire la chestiuni filosofice, inclusiv.

Subcapitolul următor prezintă rezultatele unor grupuri tematice („focus groups”) organizate de noi între 2010-2015 în diferite țări cu specialiști și decidenți implicați în dezvoltarea unor cadre curriculare la nivel național. Participanții în aceste grupuri tematice au răspuns la câteva întrebări care vizau opiniile lor cu privire la legăturile dintre filosofie, educație și învățare, atât din perspectiva profesorilor, cât și a specialiștilor/responsabililor în domeniul curriculumului.

Capitolul 4. România

În această parte sunt explicitate reforma educației și a curriculumului din România în 1997-2000, cu accent pe analiza unor asumptii de tip filosofic. Se au în vedere, de asemenea, proiecții pentru viitor, mai ales cu privire la structurarea viziunii curriculare, ceea ce este o prioritate, ținând seama de la sfârșitul anilor '90 nu a mai apărut un nou cadru curricular.

5. Concluzii.

Teza se încheie cu o serie de concluzii și recomandări cu privire la abordarea relației dintre filosofie, educație și învățare. Dacă acceptăm desigur că filosofia nu este singura „fundatie” ideatică pentru alegerile din educație și învățare, există fără îndoială beneficii legate de întărirea acestei relații între filosofie, educație și învățare. Uneori, schimbările din educație sunt introduse în mod nereflectat, pentru că sunt la modă sau pentru că alții le practică. Apelul recurent la interogații de tip filosofic ne poate totuși feri de astfel de căderi în cursa modelor sau în pierderea busolei. Recursul la filosofie, în varii moduri, poate constitui o garanție a faptului că alegeri punctuale cu privire la schimbări în educație sunt raportate la o viziune mai largă despre ceea ce înseamnă potențial uman de învățare, ce înseamnă cunoaștere și care este rolul pe care îl dăm școlii pentru stimularea progresului social și în contuarea viitorului. Si, nu în cele din urmă, în contextul democrațiilor liberale, explicitarea acelor fundamente/asumptii/considerații filosofice poate contribui la o mai bună transparență și legitimare a guvernantei în educație, precum și a acceptării schimbărilor/reformelor de către părțile interesate, în special dacă acestea au putut să participe la dezbarea de idei și în propunerea argumentată de soluții.

Între contribuțiile originale ale tezei se numără:

- Alegerea temei, prin care este vizată discutarea relațiilor complexe dintre filosofie, educație și învățare. Explorarea gândirii filosofice despre educație arată fără dubiu că multe probleme și dileme actuale sunt de fapt foarte vechi, la fel cum sunt și soluțiile propuse de către diferiți filosofi, dintre care unele merită fără îndoială să fie revalorificate;
- Circumscrierea cercetării prin explorarea „paradigmelor filosofice ale educației” din diferite unghiuri, cu accent pe contribuțiile (reinterpretate) ale unor mari filosofi și ale „filosofiei educației”;
- Aplicarea discuției despre legăturile dintre filosofie, educație și învățare la domeniile curriculumului și ale cadrelor curriculare, ca purtătoare ale viziunilor și politicilor curriculare într-un stat (cu accente, de pildă, pe definirea a ceea ce înseamnă o învățare de calitate, a competențelor cheie, ca rezultate așteptate ale procesului educațional și a mijloacelor pentru a le realiza și evalua);
- Efortul de sinteză și de sistematizare a unui material bibliografic extins în diferite limbi (i.e. română, engleză, germană, franceză) în jurul axelor principale definite prin „paradigmele filosofice ale educației” (fără însă a supralicita conceptul de „paradigmă”), prin care am încercat să redefinim condițiile unei legături productive între teoria, viziunile, politicile și practicile educaționale;
- Rezultatele cercetărilor aplicate asupra cadrelor curriculare din diferite țări, care demonstrează o preocupare reală a țărilor avansate de a-și structura și explicita viziunea în documente de tip „cadru curricular”, inclusiv prin recursul la dimensiuni de tip filosofic;

- Rezultatele grupurilor tematice care demonstrează că practicienii (profesori și responsabili/specialiști în domeniul curriculumului) au nevoie de o ghidare „înțeleaptă” de tip filosofic, care să îi ajute să navigheze prin ceea ce ei au numit „amestecarea” paradigmelor educaționale, inclusiv a paradigmelor filosofice ale educației, în realitatea sistemelor educaționale și în viața de zi cu zi a școlilor;
- Observațiile și concluziile despre rolul important al filosofiei, sub diferitele ei forme și prin diferitele ei funcții (de instanță critică, de referință ideatică, de orientare pentru acțiune), pentru îmbunătățirea viziunii, politicilor și practicilor educaționale.

Bibliografie ¹

A

Abadzi, Helen. 2013. „Cognitive Psychology and Its Relevance to Learning.” Paper presented at the Regional Conference on Higher Education organized by UNESCO Office in Beirut. Kharoum, Sudan. 26-28 November.

Abadzi, Helen. 2014. „How we can stop the rise of the school illiterate.” În *The Guardian*. April. <https://www.theguardian.com/profile/helen-abadzi>.

Adams, Don. 2007. „Implementing and sustaining educational reforms: the case for little ‘r’.” În *Prospects* no. 144. Viewpoints/Controversies. Springer. 385-401. (Dakmara Georgescu, Guest Editor).

Anderson, Lorin, W., and Krathwohl, David, R. Editors. 2001. *A taxonomy for learning, teaching and assessing: A revision of Bloom's Taxonomy of educational objectives: Complete edition*. New York: Longman.

Apple, Michael, W. and Beane, James, A. 1995. *Democratic Schools*. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.

Arendt, Hannah și Heidegger, Martin. 2007. *Scrisori 1925-1975 și alte documente*. Editate de Ursula Ludz. Traducere din germană de Catrinel Pleșu și Cătălin Cioabă. București: Humanitas.

Aristotel. 1988. *Etica Nicomahică*. Traducere de Stella Petecel. București: Editura Științifică și Enciclopedică.

Aristotle. 1976. *The Nicomachean Ethics*, London: Penguin.

Aristotel. 1996 a. *Politica*, Oradea: Editura Antet.

Aristotel. 1996 b. *Despre suflet*, Oradea: Editura Aion.

Aristotel. 1957-1963. *Organon*, (4 volume). București: Editura Științifică.

Aristotel. 1997. *Organon I. Categori. Despre Interpretare. Analitica primă*. București: Editura IRI.

Aristotel. 2001. *Metafizica*. Traducere de Andrei Cornea. București: Humanitas.

Audi, Robert. 1998. General editor. *The Cambridge Dictionary of Philosophy*. Cambridge: University Press.

¹ FAM: Fără Autor Menționat.

B

- Bagdasar, Nicolae. 1969. „Studiu introductiv.” În Kant, Immanuel. 1969. *Critica rațiunii pure*. Traducere de Nicolae Bagdasar. București: Editura Științifică.
- Barnes, Jonathan. 1982. *Aristotle*, Oxford: Oxford University Press.
- Barnes, Jonathan, 2000. *Aristotle. A very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Barnes, Jonathan, 2006. *Aristotel*. Maeștrii spiritului. București: Humanitas.
- Barnes, Jonathan, 2008. *Coffee with Aristotle*. Duncan Baird Publishers.
- Barr, Robert and Tagg, John. 1995. „From Teaching to Learning – A new Paradigm for Undergraduate Education.” În *Change Magazine*. November/December. 13-25.
- Barry, Debbie. 2013. *A Personal Philosophy of Education*. Published by: Debbie Barry.
- Bârzea, Cezar. 1991. „De la pedagogie la științele educației.” În *Revista de Pedagogie*. No 6/1991. 3-7.
- Bârzea, Cezar. 1995. *Arta și știința educației*. București: Editura Științifică și Pedagogică.
- Beauvoir, Simone, de. 1998. *Al doilea sex*. Traducere de Diana Bolcu și Delia Verdeș. București: Editura Univers și CEU.
- Benmakhlouf, Ali. 2015. *Pourquoi lire les philosophes arabes? L' héritage oublié*. Albin Michel.
- Benner, Dietrich. 1995. *Studien zur Theorie der Erziehung und Bildung. Pädagogik als Wissenschaft, Handlungstheorie und Reformpraxis*. Band 2. Weinheim-München, Juventa Verlag.
- Bienaimé, Charlotte. 2016. *Féministes du Monde Arabe. Enquête sur une génération qui change le monde*. Paris: Éditions des Arènes.
- Blackburn, Simon. 2008. *The Oxford Dictionary of Philosophy*. Oxford: Oxford University Press. Published online 2008. Current online version 2016.
<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199541430.001.0001/acref-9780199541430-e-1026?rskey=J4t8eg&result=1028>.
- Blease, Charlotte. 2017. „Philosophy can teach children what Google can't.” În *The Guardian*. Monday 9 January. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/jan/09/philosophy-teach-children-schools-ireland>.

Bloom, Benjamin. Editor. 1956. *The Taxonomy Of Educational Objectives, The Classification of Educational Goals. Handbook: Cognitive Domain*. New York: Susan Fauer Company.
http://www.thecreativeeducator.com/v02/articles/The_New_Blooms.

Blanshard, Brand. 1959. Editor. *Education in the Age of Science*. New York: Basic Books.

Bourdieu, Pierre et Passeron, Jean-Claude. 1970. *La reproduction. Éléments pour une théorie du système d'enseignement*. Paris: Éditions du Minuit.

Böhm, Winfried. 2011. *Theorie und Praxis. Eine Einführung in das pädagogische Grundproblem*. Könnigshausen und Neumann. 3., erweiterte Auflage.

Brânvoveanu, Romulus. 2005. *Mircea Flonta. Apropieri. Convorbiri cu Romulus Brâncoveanu*. Pitești: Paralele 45.

Brezinka, Wolfgang. 1968. „Von der Pädagogik zur Erziehungswissenschaft. Vorschläge zur Abgrenzung.” In *Zeitschrift für Pädagogik*. No. 114. 317-334.

Brezinka, Wolfgang. 1975. *Von der Pädagogik zur Erziehungs-wissenschaft. Eine Einführung in die Metatheorie der Erziehung*. Weinheim: Beltz. Dritte Auflage.

Brezinka, Wolfgang. 1981. *Erziehungsziele, Erziehungsmittel, Erziehungserfolg. Beiträge zu einem System der Erziehungswissenschaft*. München: Reinhardt.

Brezinka, Wolfgang. 1992. *Glaube, Moral und Erziehung*. München-Basel: Ernst Reinhardt Verlag.

Brezinka, Wolfgang. 1993. *Basic Concepts of Educational Sciences. Analysis, Critique, Proposals*. University Press of America.

Brinek, Gertrude und Schirlbauer, Alfred. Hrsg. 1993. *Pädagogik im Pluralismus*. Wien: WUV – Universitäts Verlag.

Bristow, Sara, F. And Patrick, Susan. 2014. „An International Study in Competency Education. Postcards from Abroad.” In *CompetencyWorks. Issues Brief*. iNACOL (International Association for K-12 Online Learning). <http://www.competencyworks.org/wp-content/uploads/2014/10/CW-An-International-Study-in-Competency-Education-Postcards-from-Abroad-October-2014.pdf>.

Brooks, Chad. „The 10 Most In-Demand Soft Skills.” *Business News Daily*. Aug. 31, 2016.
<http://www.businessnewsdaily.com/7860-skills-employers-want.html>.

Brown, Tom, H. 2005. „Beyond constructivism: Exploring future learning paradigms.” In *Education Today*. Issue 2. Thames: Aries Publishing Company.
http://www.bucks.edu/old_docs/academics/facultywebresources/Beyond_constructivism.pdf.

Bruner, Jerome. 1997. *The Culture of Education*. Cambridge, Mass. & London, England: Harvard University Press. 3rd Printing.

Burbules, Nicholas, C. 1989. „Issues and Trends in the Philosophy of Education.” În *Educational Administration Quarterly*. Vol. 25. Issue 3. 1 Aug.

Burbules, Nicholas, C. 1991. „Continuity and diversity in philosophy of education.” În *Educational Theory*. Vol. 41. No. 3. 257-263.

Burbules, Nicholas, C. 2000. „Philosophy of Education.” În Moon, Bob et al. Editors. 2000. *Routledge International Companion to Education*. New York: Routledge. 3-18.

Burbules, Nicholas, C. and Peters, Michael. 2001. „Ludwig Wittgenstein 1889-1951.” În Palmer, Joy, A. Editor. 2001. (Advisory Editors: Liora Bressler and David E. Cooper). *Fifty Modern Thinkers on Education. From Piaget to the Present*. London and New York: Routledge. Kindle edition. 767-85 – 997-1023.

Burbules, Nicholas, C. and Torres, Carlos. A. 2000. „An Introduction.” În Burbules, Nicholas and Torres, Carlos. A. 2000. *Globalization and Education: Critical Perspectives*. Routledge.

C

Caputo, John. 2014. *Truth. Philosophy in Transit*. Penguin Books.

Cave, Peter. 2011. *Philosophy. A Beginner's Guide*. Oxford: Oneworld.

Călin, Marin. 1996. *Teoria educației. Fundamentarea epistemică și metodologică a acțiunii educative*. București: Edigura All.

Chambliss, Joseph, J. 1996. „History of Philosophy of Education” În Chambliss, Joseph, J. 1996. Editor. *Philosophy of Education: An Encyclopedia*. New York: Garland Publishing. 461-472

Cochran, David. 2017. „Moving up Bloom's Taxonomy. Develop higher-order thinking skills and engage students with technology tools.” În *Creative Educator. 21st Century Classrooms*.

Comenius, Ioan Amos. 1970. *Didactica Magna sau Arta Universală de a-i învăța pe toți totul*. Traducere de Iosif Antohi. București: Editura Didactică și Pedagogică.

Common Core State Standards Initiative. Preparing America's Students for Success. 2009. <http://www.corestandards.org/>.

Costa, Art, L. 2001. „Foreword.” În York-Barr, Jennifer et al. *Reflective Practice to Improve Schools. An Action Guide to Educators*. Corwin Press, Inc.

Cucoș, Constantin. 2014. *Pedagogie*. Iași: Polirom. Ediția a III-a revăzută și adăugită.

Colby, Anne and Kohlberg, Lawrence. 1987. *The Measurement of Moral Judgment. Vol. 2: Standard Issue Scoring Manual.* Cambridge University Press.

Crețu, Carmen. 1994. „Orientări actuale în problematica curriculum-ului.” În Neculau, Adrian și Cozma, T. Coordonatori. *Psihopedagogie*. Iași: Editura Spiru Haret, 125-146.

Crețu, Caremn. 1998. *Curriculum personalizat și diferențiat*. Iași: Polirom.

Crețu, Carmen. 2006. „Global Curriculum. Concepts, Development, and Current Models. ” În Crișan, Alexandru. Editor. 2006. *Current and Future Challenges in Curriculum Development: Policies, Practices and Networking for Change*. București: Humanitas Educațional. 109-121.

Crețu, Carmen și Iucu, Romiță. Coordonatori. 2013. *Analiza multicriterială a politicilor în domeniul curriculumului*. București: Editura Didactică și Pedagogică. 5-15.

Curren, Randall, R. 2000. *Aristotle on the Necessity of Public Education*. New York: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

D

DeCorte, Erik et al. 1979. *Les fondements de l'action didactique. De la didactique à la didaxologie*. Bruxelles: Editions A. de Boeck.

Delors, Jacques et. al. 1996. *Learning: The Treasure Within*. Report of the International Commission on Education for the Twenty-first Century. Paris: UNESCO.

Denby, David. 2016. „The limits of 'Grit'.” În *The New Yorker*. June 21st. <http://www.newyorker.com/culture/culture-desk/the-limits-of-grit>

DeVries, Rheta and Kohlberg, Lawrence. 1987/1990. *Constructivist Early Education: Overview and Comparison with Other Programmes*. Washington, D.C.: National Association for the Education of Young Children.

DeVries, Rheta and Hermine, Sinclair. 2000. „Contributions of a Piaget Scholar to Early Education”, în *The Genetic Epistemologist*. Vol. 28. No. 2.

DeVries, Rheta. 2004. „What is constructivist about Constructivist Education?” În *The Constructivist*. Vol. 15. No. 1, Fall 2004.

Dewey, John. 1956. *The child and the curriculum*. Chicago and London: The University of Chicago Press. (include și lucrarea din 1899, *The School and Society*).

Dewey, John. 1959. *Dewey on Education*. New York: Teachers College, Columbia University. (cu o introducere și note de Martin S. Dworkin).

Dewey, John. 1963. *Experience and Education*. Collier Books.

Dewey, John. 1964. *John Dewey on Education*. New York: Modern Library. (versiune editată, cu introducere de Reginald D. Archambault).

Dewey, John. 1972. *Democrație și educație*, București: Editura Didactică și Pedagogică.

Dewey, John. 1992. „Crezul meu pedagogic.” În Dewey, John. 1992. *Fundamente pentru o știință a educației*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A.

Dewey, John 1992. *Fundamente pentru o știință a educației*. București: Editura Didactică și Pedagogică.

D'Hainaut, Louis. 1979. Coordinator. *Curricula and lifelong learning*. Paris: UNESCO.

Dicționarul de pedagogie, 1979. București: Editura Didactică și Pedagogică.

Diogenes, Laertios. 1997. *Despre viețile și doctrinele filosofilor*. Iași: Polirom.

Dockrill, Peter. 2016. „For the first time, scientists have filmed chimpanzees teaching their young to use tools”. <http://www.sciencealert.com/for-the-first-time-scientists-have-filmed-chimpanzees-teaching-their-young-to-use-tools>.

Dokumentation. *Mut zur Erziehung*. 1978. <https://www.welt.de/print-welt/article341284/Mut-zur-Erziehung.html>.

Downes, Stephen. 2016. „Theories of Learning – Epistemology of Connectivism”. Paper presented at the *Regional Forum on ICTs in Higher Education*. UNESCO Office in Beirut. 7-8 November. <http://www.downes.ca/presentation/413>.

Duckworth, Angela. 2016. *Grit. The Power of Passion and Perseverance*. New York: Scribner (an Imprint of Simon and Schuster, Inc.).

Dunn, Sheila. 2005. *Philosophical Foundations of Education. Connecting Philosophy to Theory and Practice*, Pearson: Merrill Prentice Hall.

E

Eagleton, Terry. 2003. *After Theory*. Penguin.

Edutopia/FAM . 2013. „Multiple Intelligences: What does the Research Say?” În *Edutopia*. <https://www.edutopia.org/multiple-intelligences-research>. (Updated July 2016).

F

FAM (Fără Autor Menționat) 2008. „Grundbegriffe der Pädagogik: Bildung, Sozialisation, Erziehung.” Accesat Decembrie 2016.
www.ashberlin.eu/hsl/docs/9494/Vorlesung2Sommer08.ppt.

FAM. „Webb’s Alignment Information Depth of Knowledge Levels Explained and Sample Test Items.”
https://www.aea267.k12.ia.us/system/assets/uploads/files/2472/webbs_alignment_info_dok.pdf.

Feyerabend, Paul, K. 1993. *Against method: Outline of an Anarchistic Theory of Knowledge*. Verso. 3rd edition.

Ferry, Luc. 2006. *Apprendre à vivre. Traité de philosophie à l’usage des jeunes générations*. Paris: Plon.

Finlay, Linda. 2008. „Reflecting on 'Reflective Practice'.” A discussion paper prepared for the *Practice-based Professional Learning Centre – the Open University/PBPL CETL*. www.open.ac.uk/pbpl.

Fischer, Kurt, W., and Immordino -Yang, Mary, H. 2008. „The fundamental importance of the brain and learning for education.” În *The Jossey - Bass reader on the brain and learning*. San Francisco: Jossey-Bass.

Flippinger, Brian. 2013. „The Job of a Lifetime, no Longer Lasts a Lifetime.” În *Social-Hire.com* blog. <http://www.social-hire.com/career--interview-advice/2722/the-job-of-a-lifetime-no-longer-lasts-a-lifetime>.

Flonta, Mircea. 2008. „Ce este filosofia analitică? Concepte mai restrictive și mai cuprinzătoare.” În *Revista de Filosofie Analitică*. Volumul II. No 1. Ianuarie-Iunie. 1-19.

Flonta, Mircea. 2016. *Drumul meu spre Filosofie*. București: Humanitas.

Florian, Mircea. 1997. „Logica lui Aristotel.” În *Aristotel, Organon I. Categori. Despre Interpretare. Analitica primă*. București: Editura IRI, 1997, 13-75.

Freire, Paulo. 2006. *Pedagogy of the Oppressed, 30th Anniversary ed.* New York: Continuum.

Froese-Grmain, Bernie. 2010. „The OECD, PISA and the Impacts on Educational Policy.” În *Canadian Teachers' Federation: Virtual Research Centre*.
<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED532562.pdf>

G

Gaarder, Jostein. 2013. *Lumea Sofiei*. Traducere de Ana Mihăilescu. București: Univers.

Gardner, Howard. 1983. *Frames of mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: BasicBooks.

Gardner, Howard. 1983. *Frames of Mind. The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.

Gardner, Howard. 1993. *Multiple Intelligences. The Theory in Practice*. A Reader. BasicBooks.

Georgescu, Dakmara și Lăcătuș, Maria. 1995. *Mari filosofi ai lumii*, București: Editura Didactică și Pedagogică.

Georgescu, Dakmara. *Global Education Charter* prepared for the North-South Centre of the Council of Europe.

<https://www.coe.int/t/dg4/nscentre/Resources/Publications/Global%20Education%20Charter.pdf>

Georgescu, Dakmara. 1999. *Reforma Învățământului – o șansă pentru schimbarea de mentalitate*. București: Editura Trei.

Georgescu, Dakmara and Palade, Eugen. 2003 a. *Reshaping Education for an Open Society in Romania 1990-2000. Case Studies in Large-Scale Education Reform*. Washington, D.C.: The World Bank.

Georgescu, Dakmara. 2003 b. „Despre educație, obligativitate și (Turnul din) Pisa [On education, compulsory schooling, and (the Tour of) Pisa.” În *Dilema* 550.
https://www.academia.edu/2764689/Despre_educatie_obligativitate_si_Turnul_din_Pisa_On_education_compulsory_schooling_and_the_Tour_of_Pisa.

Georgescu, Dakmara. 2003 c. „On curriculum integration.” Paper presented at the *Workshop on curriculum development in the GCC countries (Content selection and organization, curriculum integration and time allocation)*. Manama, Bahrein. May.

Georgescu, Dakmara. 2006. „Curriculum Philosophies for the 21st Century: What is Old and What is NEW?” În Crișan, Alexandru. Editor. 2006. *Current and Future Challenges in Curriculum Development: Policies, Practices and Networking for Change*. București: Humanitas Educațional.

Georgescu, Dakmara. 2007. „Introduction to the Open file. The Dimensions of Curriculum Change.” În *Prospects* 144. Springer. (Dakmara Georgescu, Guest editor).

Georgescu, Dakmara et al. 2008 a. *Preparation for Life and Work. Comparative Study with a Focus on Basic (Primary and Lower Secondary) Education in Developing African Countries*. Eschborn: Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH.

Georgescu, Dakmara. 2008 b. „Philosophical 'paradigms' of education: philosophy's impact on learning.” Paper presented at the *XXII World Congress on Philosophy*. Seoul: Korea. July 30 - August 5. <http://www.wcp2008.or.kr/main.asp>.

Georgescu, Dakmara și Acedo, Machado, C. 2010. „Competencies, curricula and assessment: from *desirata* to viable practice”. Paper presented at the XIV World Congress of Comparative Education Societies (WCCES2010): *Bordering, Re-Bordering and New Possibilities in Education and Society*, Istanbul, Turkey. 14-18 June.

Georgescu, Dakmara. 2012. „De ce o 'curriculă' nu e un 'curriculum'.” În *Observator Cultural* no. 633 (28).

Gerspach, Manfred. 2000. *Einführung in pädagogisches Denken und Handeln*. Stuttgart: Kohlhammer.

Giarelli, James and Chambliss, Joseph, J. 1991. „*The Foundation of Professionalism: Fifty years of the Philosophy of Education Society in Retrospect*.” În *Educational Theory*. Vol. 41 no. 3, 265-274.

Giesecke, Hermann. 2000. *Pädagogik als Beruf. Grundformen pädagogischen Handelns*. Weinheim: Juventa Verlag.

Gilligan, Carol. 2003. *In a Different Voice. Psychological Theory and Women Development*. Cambridge, Massachusetts, and London, England: Harvard University Press. 38th printing.

Goleman, Daniel. 2008. *Inteligența Emoțională*. Traducere de Irina-Margareta Nistor. București: Curtea Veche. Ediția a III-a.

Goldin. G. 1990. „Epistemology, Constructivism and Discovery Learning of Mathematics.” În Davis, R.B. et al. Editors. 1990. *Constructivist Views on the Teaching and Learning of Mathematics*. JEME Monograph Series. Reston, VA: National council of Teachers of Mathematics, 39.

Gordon, Jean et al. 2013. *KeyCoNet 2013 Literature Review. Key competence development in school education in Europe*. KeyCoNet: Key Competence Network on School Education. http://keyconet.eun.org/c/document_library/get_file?uuid=947fdee6-6508-48dc-8056-8cea02223d1e&groupId=11028.

Haak, Susan. Editor. 2005. *Pragmatism, Old and New*. Prometheus Books. (with Lane, Robert. Associated editor).

Hamman, Bruno. 1982. *Pädagogische Anthropologie*. Bad Heilbrunn: Julius Klinkhardt.

Hamman, Bruno. 1994. *Theorie pädagogischen Handelns. Strukturen und Formen erzieherischer Einflussnahme*. Donauwörth: L. Auer.

Han, Lei. 2015. „Hard Skills vs. Soft Skills – Difference and Importance.”
<https://www.linkedin.com/pulse/hard-skills-vs-soft-difference-importance-hajar-lion-lssbb-pmp>.

Hargraves, David. 2006. *A New Shape for Learning*. London: SSAT.

Hattie, John. 2009. *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge. First edition.

Hattie, John. 2014. *Învățarea vizibilă. Ghid pentru profesori*. Traducere din engleză de Cristina Dumitru. București: Editura Trei.

Hautamäki, Jarkko et al. 2002. *Assessing Learning-To-Learn. A Framework*. Helsinki: Helsinki University Printing House. (Centre for Educational Assessment, Helsinki University in collaboration with the National Board of Education in Finland).
http://www.oph.fi/download/47716_learning.pdf.

Hegel, Georg, W.F. 1970. *Über den Vortrag der Philosophie auf Gymnasien*. Vol. 4. Frankfurt/M.: Theorie Werkausgabe. 403-416. Citat de Martens, Ekkehard. 1999. „Didactica filosofiei.” Traducere de Dakmara Georgescu. În Schnädelbach, Herbet und Martens, Ekkehard. Editori. *Filosofie. Curs de bază*. Traducere de Mircea Flonta și colaboratori. București: Editura Științifică.

Heidegger, Martin. 2006. *Sein und Zeit*. Tübingen: Max Nyemeier Verlag. 19. Auflage.

Hirsch, Eric, D., 1988. *Cultural Literacy: What Every American Needs to Know*. New York: Random House.

Höffe, Otfried. 1985. „Immanuel Kant (1724-1804)”. În Höffe, Otfried. 1985. *Klassiker der Philosophie*. Zweiter Band von Immanuel Kant bis Jean-Paul Sartre. Zweite, verbesserte Auflage. München: Verlag C.H. Beck.

Höffe, Otfried. Hrsg. 1994. *Klassiker der Philosophie. Erster Band. Von den Vorsokratikern bis David Hume*. München: Verlag C. H. Beck. Dritte, überarbeitete Auflage.

Höffe, Otfried. Hrsg. 2004. *Immanuel Kant, zum ewigen Frieden*. Berlin: Akad.-Verlag.

Houssaye, Jean. 1996. *La pédagogie: une encyclopédie pour aujourd'hui*. Paris: ESF.

Hummel, Charles, 1999. „Aristotle” În *PROSPECTS*. Vol. 23. No. 1 & 2, 39-51.

Huntington, Samuel. P. 1998. *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*. București: Editura Antet.

J

Jimenez, Marta. 2008. „Aristotel on Learning Virtue by Doing Virtuous Actions.” Conferință susținută la Princeton University.

<http://www.princeton.edu/~classics/conferences/2008/ancientphil/documents/JimenezVirtue.pdf>.

K

Kant, Immanuel. 1969. *Critica rațiunii pure*. Traducere și Glosar de Nicolae Bagdasar. București: Editura Științifică.

Kant, Immanuel. 1972. *Critica rațiunii practice*. Traducere de Nicolae Bagdasar. București: Editura Științifică.

Kant, Immanuel. 1983. *Studienausgabe*. 6 Vol. Weischedel, Wilhelm. Hrsg. Darmstadt.

Kant, Immanuel. 1985. Traducere de Alexandru Surdu. *Logica generală*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.

Kant, Immanuel. 1987. Traducere de Mircea Flonta și Thomas Kleininger. *Prolegomene la orice metafizică viitoare care se va putea înfățișa drept știință*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.

Kant, Immanuel. 1993. „Immanuel Kant (1724-1804).” În *Prospects*. Vol. XXIII. No. 3 / 4. Geneva: UNESCO International Bureau of Education. 789-806.

Kavka, Martin et al. 2012. *The Cambridge History of Jewish Philosophy. The Modern Era*. Cambridge University Press.

Kilpatrick, William, H. 1918. *The project method*. Teachers College Record.

Kenny, Anthony, 2010. *A New History of Western Philosophy*. New York: Oxford University Press.

Kohlberg, Lawrence and Lickona, Thomas. 1976. Editors. „Moral stages and moralization: The cognitive-developmental approach.” În *Moral Development and Behavior: Theory, Research and Social Issues*. Holt, NY: Rinehart and Winston.

Kohlberg, Lawrence. 1981. *Essays on Moral Development, Vol. I: The Philosophy of Moral Development*. San Francisco, CA: Harper & Row.

Kohlberg, Lawrence et al. 1983. *Moral stages: a current formulation and a response to critics*. Basel, NY: Karger.

Kohlberg, Lawrence. 1984. *Essays on Moral Development. Vol. II: The Psychology of Moral Development*. San Francisco: Harper & Row.

Koring, Bernhard. 1989. *Eine Theorie pädagogischen Handelns*. Weinheim.

Koring, Bernhard. 1997. *Das Theorie-Praxis Verhältniss in Erziehungswissenschaft und Bildungstheorie. Ein didaktisches Arbeitsbuch für Studierenden und DozentInnen*. Donauwörth.

Kotarbinski, Tadeusz. 1976. *Tratat despre lucrul bine făcut*. București: Editura Politică.

Kron, Friedrich. W. 1993. *Grundwissen Didaktik*. München/Basel: E. Reinhardt.

Krumsvik, Rune. 2008. „The View of Knowledge and the New National Curriculum in Norway”. În *US-China Education Review*. Volume 5.(7). 11-38.

Kuhn, Thomas, S. 1962. *The Structure of Scientific Revolutions*, Chicago: Univ. of Chicago Press. 1st. edition.

Kun, Youan and Le, Li-Nhuan. 2014. *Measuring Deeper Learning Through Cognitively Demanding Test Items. Results from ther Analysis of Six National and International Exams*. Sponsored by the William anf Flora Hewlett Foundation. Rand Corporation.

Kunzmann, Peter et al. 1995. *dtv-Atlas zur Philosophie. Tafeln und Texte*. Deutscher Taschebuch Verlag.

L

Laevers, Ferre. 2000. „Forward to Basics! Deep-level learning and the experiential approach.” În *Early Years*. 20:2. 20-29. DOI: 10.1080/0957514000200203.

Law, Stephen. 2007. *Philosophy*. London: Dorling Kindersley Limited (A Penguin Company).

Lee, Myungjoon. 1994. „Plato's philosophy of education: Its implication for current education." În *Dissertations (1962 - 2010)*. Access via Proquest Digital Dissertations. AAI9517932. <http://epublications.marquette.edu/dissertations/AAI9517932>.

Leschinsky, Achim et al. 2004. *Grundfragen von Erziehung, Bildung und Schule. Entwicklungen im Bildungssystem*. Berlin: Humboldt Universität zu Berlin. (Ppt).

Lévy, Bernard-Henri. 1977. *La barbarie à visage humain*. Paris: Grasset.

Lewy, Arie. 1991. *The International Encyclopedia of Curriculum*. Pergamon Press.

Lipman, Matthew. Editor. 1976. *Philosophy for children*. Oxford: Basil Blackwell. (with Bynam, Terrell, W. Editor.)

Lipman, Mathew. 2001 a. *Ruxi (Pixie)*. Traducere de Doina-Olga Ștefănescu și Veronica Focșăneanu. București: Humanitas.

Lipman, Mathew. 2001 b. *Sânziana (Elfie)*. Traducere de Doina-Olga Ștefănescu și Veronica Focșăneanu. București: Humanitas.

M

Mahalingham, Ram and McCarthy, Cameron. 2000. *Multicultural Curriculum*. New Directions for Social Theory, Practice, and Policy. New York & London: Routledge.

Male, Brian et al. 2011. „What makes a good quality school curriculum?”. Background paper for the Iraq Curriculum Framework. https://www.academia.edu/3008064/What_makes_a_good_quality_school_curriculum.

Male, Brian. 2012. *The Primary Curriculum Design Handbook*. London: Continuum Books.

Marga, Andrei. 1990. „Prefață: Filosofie și semiotică.” În: Peirce, Charles, S. 1990. *Semnificație și acțiune*. Selecția textelor și traducere din limba engleză de Delia Marga. București: Humanitas.

Marga, Andrei. 1998 a. *Reconstrucția pragmatică a filosofiei*. Volumul I – Recuperări – Receptarea pramatismului – Pragmatismul lui Peirce. Iași: Polirom. 1998.

Marga, Andrei. 1998 b. *Relativismul și consecințele sale*, Cluj-Napoca: Editura Fundației Studiilor Europene.

Marga, Andrei. 2002 a. *Introducere în filosofia contemporană*. Iași: Polirom.

Marga, Andrei. 2002 b. *Bildung und Modernisierung*, Cluj-Napoca: Cluj University Press.

- Marga, Andrei. 2004. *Die Kulturelle Wende. Philosophische Konsequenzen der Transformation./Cotitura culturală. Consecințele filosofice ale tranziției*. Cluj-Napoca: Cluj University Press.
- Marga, Andrei. 2006 a. *La Sortie du Relativisme*. Cluj-Napoca: Editura Limes.
- Marga, Andrei. 2006 b. *Filosofia lui Habermas*. Iași: Polirom.
- Marga, Andrei. 2014 a. *Introducere în filosofia contemporană*. București: Editura Compania.
- Marga, Andrei. 2014 b. *Filosofia critică a „Școlii dela Frankfurt”*. Editura Ecou Transilvan.
- Marga, Andrei. 2015. *Pragmatismul reflexiv. (Încercare de construcție filosofică)*. București, Editura Compania.
- Marga, Andrei. 2016. *Reforma modernă a educației*. Cluj-Napoca: Editura Tribuna.
- Martens, Ekkehard. 1999. „Didactica filosofiei.” Traducere de Dakmara Georgescu. În Schnädelbach, Herbet und Martens, Ekkehard. Editori. 1999. *Filosofie. Curs de bază*. Traducere de Mircea Flonta și colaboratori. București: Editura Științifică.
- Mathias, Michael, B. 1999. „The Role of Sympathy in Kant’s Philosophy of Moral Education.” În *Philosophy of Education*. Yearbook 1999.
- MEN. 1999. *Curriculum Național*. București: Editura Corint.
- Merriam-Webster free on-line dictionary (<http://www.merriam-webster.com/dictionary/pragmatism>).
- Métivier, Francis. 2015. *Rock’n philo*. Volume 2. Document. J’ai lu.
- Meyer, Heinz-Dieter and Zahedi, Katie and signatories. 2014, „An Open Letter: To Andreas Schleicher, OECD, Paris. 5h May 2014. <http://www.globalpolicyjournal.com/blog/05/05/2014/open-letter-andreas-schleicher-oecd-paris>.
- Mialaret, Gaston. 1990. *Introduction à la pédagogie*. Paris: PUF. 7ème édition.
- Mihăilescu, Vintilă. 2016. ”Dezvoltarea personală și neoliberalismul” În *Dilema veche*. No. 667. 1-7 Decembrie.
- Mureșan, Valentin. 2000. *Ce este filosofia? O introducere elementară*. București: Editura Punct.

Nadler, Steven and Rudavsky, T., M. Editors. 2008. *The Cambridge History of Jewish Philosophy. From Antiquity through the Seventeenth Century*. Cambridge University Press.

Neacșu, Ioan. 1986. *Educație și acțiune*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.

Neill, James, T., „Experiential learning.”
(<http://www.wilderdom.com/JamesNeill/Jamesbio.html#WorkHistory>)

Newmann, Fred, M. and Wehlage, Gary, G. 1993. „Five standards of authentic instruction.” În *Educational Leadership*. 50 (7), 8-12.

Niculescu, Viorel. 1992. „Capul lui Ianus al interpretării: sinteze și ipoteze privind opera lui John Dewey.” În Dewey, John. 1992. *Fundamente pentru o știință a educației*. București: Editura Didactică și Pedagogică R. A.

Nicholson, Carol, J. 1998. „Three Views of Philosophy and Multiculturalism: Searle, Rorty and Taylor.” În *Philosophy of Education. Proceedings of the 20th World congress of Philosophy*.
<https://www.bu.edu/wcp/Papers/Educ/EducNich.htm>.

Niglas, Katrin. 2001. „Paradigms and Methodology in Educational Research”. Paper presented at the *European Conference on Educational Research*. Lille. 5-8 September.

Noddings, Nel. 1984. *Caring: A Feminine Approach to Ethics and Moral Education*. Berkeley: University of California Press.

Noddings, Nel. 1995. *Philosophy of Education*. Westview Press.

Nussbaum, Martha. 2001. *Women and Human Development. The Capabilities Approach*. Cambridge University Press.

O

OECD. 2000. *Report on Romania: Review of National Education Policies*. Paris: OECD.

Onfray, Michel. 2010. *Le crépuscule d'une idole. L'affabulation freudienne*. Paris: Grasset.

Onfray, Michel. 2016. *Penser l'Islam*. Paris: Bernard Grasset.

Ozmon, Howard. A. 2002. *Philosophical Foundations of Education*. Prentice Hall. 7th edition.

Ozmon, Howard, A. and Craver, Samuel, M. 2007. *Philosophical Foundations of Education*. Virginia Commonwealth University: Pearson/Merrill Prentice Hall. 8th edition.

P

Palmer, Joy, A. Editor. 2001. (Advisory Editors: Liora Bressler and David E. Cooper). *Fifthy Modern Thinkers on Education. From Piajet to the Present*. London and New York: Routledge. Kindle edition.

Peck, David. 2013. „Enhancing the Quality of Teaching and Learning. Whole-School Approaches.” Paper presented at the *Whole-School Approach Workshop*, UNESCO Office in Beirut, Beirut/Beit Meri, 12-13 April.

Peirce, Charles, S. 1990. „Ce este pragmatismul.” În Peirce, Charles, S. 1990. *Semnificație și acțiune*. Selecția textelor și traducere din limba engleză de Delia Marga. București: Humanitas.

Perrenoud, Philippe. 1999. *Dix nouvelles compétences pour enseigner. Invitation au voyage*. Issy-les-Moulineaux: ESF.

Petrides, Lisa and Himes, Cynthia. 2006. „Open Educational Resources: Toward a new Educational Paradigm.” În *IJournal. Insight into Student Services*. Issue No 14, Oct. 2006.

Piaget, Jean. 1970. *Genetic Epistemology*. New York: Columbia University Press.

Piaget, Jean și Chomsky, Noam. 1988. *Teorii ale limbajului. Teorii ale învățării*. Traducere de Ecaterina Popa et al. București: Editura Politică. (Dezbateri organizată și documentată de Massimo Piatelli-Palmarini).

Popper, Karl, R. 1992. *The Logic of Scientific Discovery*, Routledge.

Power, Colin, N. 1976. „Competing paradigms in science education research.” În *Journal of Research in Science Teaching*. Position Papers. VOL. 13. NO. 6. 579-587.

R

Rabelais, François. 1989. *Gargantua și Pantagruel*. București: Editura Ion Creangă.

Rawls, John. 1971. *A Theory of Justice*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

Rawls, John. 1999. *Liberalismul politic*. Timișoara: Editura Sedona.

Robinson, Ken. 2006. „Do schools kill creativity?” În *TED talks*. February.
https://www.ted.com/talks/ken_robinson_says_schools_kill_creativity

Rosenmund, Moritz. 2006. „The Current Discourse on Curriculum Change: A Comparative Analysis of National Reports on Education.” În Benavot, Aaron and Braslavsky, Cecilia. Editors. 2006. *School Knowledge in Comparative and Historical Perspective. Changing Curricula in Primary and Secondary Education*. Hong Kong: Comparative Education Research Centre. The University of Hong Kong and Springer.

Rousseau, Jean-Jacques. 2002. *Émile ou de l'Éducation*. 1762. Un document produit en version numérique par Jean-Marie Tremblay, professeur de sociologie au Cégep de Chicoutimi. Dans le cadre de la collection: "Les classiques des sciences sociales"

Site web:

http://www.uqac.quebec.ca/zone30/Classiques_des_sciences_sociales/index.html

Rule, Audrey. 2006. „Editorial: The Components of Authentic Learning” În *Journal of Authentic Learning*. Volume 3. Number 1. August. 1-10. Published in ERN January 2007. Volume 20 Number 1. <http://www.ernweb.com/educational-research-articles/the-four-characteristics-of-authentic-learning/>.

Russel, Bertrand. 1995. *Problemele filosofiei*. Traducere din limba engleză de Mihai Ganea. București: Editura All.

Rychen, Dominique, S. and Tiana, Alejandro. 2004. *Developing Key Competencies in Education: Some Lessons Learned from International and National Experiences*. Paris: UNESCO International Bureau of Education.

S

Seneca. 2006. *Letters from a stoic: Epistulae Morales ad Lucilium*. Penguin Classics.

Sinclair, Margaret. 2004. *Learning to Live Together: Building Skills, Values and Attitudes for the Twenty-First Century*. Paris, France: UNESCO International Bureau of Education.

Singer, Peter. 2006. *Tratat de Etică*. Traducere de Vasile Boari și Raluca Mărincean. Iași: Polirom.

Shaw, Beverly. 1989. „Is There any Relationship between Educational Theory and Practice?” În *British Journal of Educational Studies*. Vol. XXIX. 19-28.

Scheffler, Israel. 1989. *Reason and Teaching*. Indianapolis/Cambridge: Hackett Publishing Company.

Scheffler, Israel. 1991. *In Praise of Cognitive Emotions and Other Essays in the Philosophy of Education*. London: Routledge.

Scheffler, Israel and Howard, V. A. 1995. *Work, Education & Leadership. Essays in the Philosophy of Education*. Peter Lang.

Scheffler, Israel. 1998. *Interview on the Connections between Philosophy and Education* given to Dakmara Georgescu. Cambridge, Massachussets: HUGSE.

Schleiermacher, Friedrich, D. 1957. „Pädagogische Schriften.” În Weniger, Erich und Schulze, Theodor. Hrsg. 1957. *Friedrich Schleiermacher. Pädagogische Schriften*. 2 Bände. Düsseldorf und München: Küpper. (2. Aufl. 1966. Taschenbuch)

Sherman, Nancy. 1989. *The Fabric of Character*. Oxford.

Smith, Mark, K. 2001. *Aristotle*. InfEd. Ideas – Thinkers – Practice. www.infed.org/thinkers.

Smith, R. C. 2012. „A Critique of Ken Robinson’s Presentation 'Changing Education Paradigms.’” Blogul Heathwood Institute and Press.

Spalla, Derek. 2009. „Philosophy of Education”. (Ppt).
<http://www.slideshare.net/derekspalla/philosophyofeducationderekspalla> (This is My Personal Philosophy of Education).

Stanciu, Ion, Gh. 1995. *Școala și Doctrinile Pedagogice în Secolul XX*. București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A.

Steiner-Khamsi, Gita. Editor. 2004. *The Global Politics of Educational Borrowing and Lending*. New York: Teachers College Press.

Steffe, Leslie, P. and Galle, Jerry. Editors. 2009. *Constructivism in education*. Routledge. (Papers first presented at the Alternative Epistemologies in Education Conference held February 19-23 1992, University of Georgia; first published 1995, Lawrence Erlbaum Associates).

Ștefănescu, N.I. 1996. „Note”. În Aristotel. 1996 b. *Despre suflet*. Oradea: Editura AION.

Stotsky, Sandra. 1999. *Loosing our Language. How Multicultural Classroom Instruction is Undermining Our Children’s Ability to Read, Write, and Reson*. The Free Press.

Stotsky, Sandra 2005. „The myths and realities about 'Fuzzy Math’.” În *Valley Patriot*. Vol. 2. No. 6. June 2005.

Stotsky, Sandra, ”The Massachussetts math wars.” În *Prospects 144*. Vol. XXXVII. No. 4, December 2007. (Open File: *Curriculum Developers facing Education Reform Challenges*, Dakmara Georgescu, Guest editor).

Stotsky, Sandra. 2014. „Why a content-based curriculum is superior.” Paper presented at the *Regional Expert Meeting on Learning, Curriculum and Competency Development in the Arab States*. UNESCO Office in Beirut, 9-11 December.

Strauss, Valerie. 2015. „No, Finland isn’t ditching traditional school subjects. Her’s what’s really happening.” În *The Washington Post*. March 26.

Ș

Ștefănescu, N., I. 1996. „Note” În Aristotel b. 1996. *Despre suflet*, Oradea: Editura AION.

T

Tavoillot, Pierre-Henri et Tavoillot, François. 2015. *L'abeille (et le) philosophe. Étonnant voyage dans la ruche des sages*. Odile Jacob.

The Radical Academy. *Adventures in Philosophy Series*.

(<http://radicalacademy.com/adiphildirectory.htm>)

Thornton, Stephen, J. 2001. „Martin Heidegger 1989-1976.” În Palmer, Joy, A. Editor. 2001. (Advisory Editors: Liora Bressler and David E. Cooper). *Fifty Modern Thinkers on Education. From Piaget to the Present*. London and New York: Routledge. Kindle edition. 1025-42.

Thripp, Richard, X. 2011. „An Analysis of the Educational Impact of Howard Gardner’s Theory Of Multiple Intelligences.” Ppt. <http://www.slideshare.net/thripp/an-analysis-of-the-educational-impact-of-howard-gardners-theory-of-multiple-intelligences>.

Torp, Linda and Sage, Sara. 2002. *Problems as possibilities. Problem-based learning for K-16 Education*, Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development. 2nd edition.

Turner, Camilla. 2017. „University students demand philosophers such as Plato and Kant are removed from syllabus because they are white.” În *The Telegraph*. 8 January. <http://www.telegraph.co.uk/education/2017/01/08/university-students-demand-philosophers-including-plato-kant/>.

U

UNESCO. 2004. *The EFA Global Monitoring Report 2005: The Quality Imperative*. Paris: UNESCO Publishing. <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001373/137333e.pdf>.

UNESCO. 2015 a. *Rethinking Education. Towards a Common Public Good?* Paris: UNESCO Publishing.

UNESCO. 2015 b. *Global Citizenship Education. Topics and Learning Objectives*. Paris: UNESCO Publishing.

UNESCO. 2015c. *Incheon Declaration and Framework for Action 2030*.

<http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/incheon-framework-for-action-en.pdf>.

UNESCO IBE. 2008. „Inclusive Education: The Way of The Future.” 48th Session of the *International Conference on Education*. Geneva, Switzerland. 25-28 November.

UNESCO. 2016. *Message from Ms Irina Bokova, Director-General of UNESCO, on the occasion of World Philosophy Day*, 17 November 2016.

UNICEF. 1997. *Fifth education pillar: to transform ourselves, and the community and the environment we live in* (www.unicef.org)

V

Vanderstraeten, Raf and Biesta, Gert. 1998. „Constructivism, Educational Research, and John Dewey.” Paper presented at the 20th World Congress on Philosophy: *Paideia*, Boston, Massachusetts, 10-15 August 1998.

(<http://www.bu.edu/wcp/Papers/Amer/AmerVand.htm>)

Visscher-Voerman, Irene and Gustafson, Kent, L. 2004. „Paradigms in theory and practice of education and training design.” În *Educational Technology Research and Development*. Vol. 52. Issue 2. 69-89. (Kluwer Academic Publishers).

Vlatko, Natali. 2015. „The countries introducing coding into the curriculum.” În *JaxEnter*. <https://jaxenter.com/the-countries-introducing-coding-into-the-curriculum-120815.html>.

W

Warburton, Nigel. 2000. *Filosofia. Noțiuni fundamentale*. Traducere de Laurențiu Staicu. București: Editura Punct.

Webb, Norman. 1997. *Research monograph number 6: Criteria for alignment of expectations and assessments on mathematics and science education*. Washington, D.C.: CCSSO.

Whitehead, Alfred, North. 1929. *The Aims of Education and Other Essays*. Macmillan Company. (The aims of education reprinted in Blanshard, Brand. Editor. 1959. *Education in the Age of Science*. New York: Basic Books.) <http://www.anthoniflood.com/whiteheadededucation.htm>.

Whitehead, Alfred, North. 1979. *Process and Reality*. Free Press. 39.

Wigger, Lothar. 1983. *Handlungstheorie und Pädagogik*. St. Augustin: Academia Verlag.

Wolfe, Patricia. 2010. *Brain Matters: Translating Research into Classroom Practice*. Alexandria VA: ASCD Books.

Z

Zimmermann, Jörg. 1999. „Frumosul.” În Schnädelbach, Herbet und Martens, Ekkehard. Editori. 1999. Traducere de Mircea Flonta și colaboratori. *Filosofie. Curs de bază*. București: Editura Științifică.

Žižek, Slavoj. 2013. *Less than Nothing. Hegel and the Shadow of Dialectical Materialism*. London-New York: Verso.